

שבת היא, ואין נידון קצירה בשבת דומה דומה לראיה מהקטר חלבים, כי:

שאני התם — גבי הקטר חלבים ואברים שהם דוחים את השבת על אף שאפשר לעשותם במוצאי שבת — שהרי כבר דחתה שחיטה של קרבנות אלו את השבת, וכיון שכבר ניתנה השבת לידחות בקרבן זה אצל שחיטה, ניתנה השבת נמי שתידחה לאחר השחיטה אצל הקטר חלבים, ואף שאפשר לעשותם במוצאי שבת; תאמר בקצירה, שעדיין בשעת קצירה לא דחה הקרבת העומר את השבת, שההקרבה אינה אלא לאחריה. (1)

ואם כן לרבי הכי נמי, אין להביא ראיה מהקטר חלבים לקצירת העומר, כיון דשאני התם שכבר דחתה שחיטה את השבת! (2)

אלא מכח קושיא זו מפרשת הגמרא את דעת רבי, שמטעם אחר הוא חולק על ראייתו של רבי אלעזר ברבי שמעון; שהרי כל ראייתו של רבי אלעזר ברבי שמעון היא משום שלדעתו קצירת עומר דוחה את השבת כרבי ישמעאל, ואם כן ממילא מוכרח שהעומר

אפשר שלא לעשותו בשבת אלא במוצאי שבת, מכל מקום דוחה הוא את השבת; ובהכרח שאין זה סותר את כללו של רבי עקיבא, ומשום שלא אמר רבי עקיבא כלל זה, אלא בדבר שזמנו אינו קבוע וכגון מכשירי מילה; אבל דבר שזמנו קבוע ודוחה הוא את השבת, הרי הוא דוחה אף אם אפשר שלא לעשות את המלאכה בשבת — (24)

ולכן סובר רבי, שהוא הדין בקצירת העומר, אף שחשובה היא כמלאכה שאפשר לעשותה בערב שבת, מכל מקום כיון שקבעה התורה את זמן הקצירה בזמן קבוע, הרי היא דוחה את השבת.

עב-ב ומקשינן עלה: וכי רבי אלעזר ברבי שמעון לא שמייע ליה מה שאמר אביו רבי שמעון גבי הקטר וחלבים! והרי ודאי שמייע ליה —

אלא בהכרח, שמכל מקום סובר רבי אלעזר ברבי שמעון: אם העומר שלא נקצר כמצותו כשר, אינו בדין שתדחה קצירתו את השבת, משום שמלאכה הראויה לעשותה מערב

רש"י, וכדברי רבינו גרשום.

2. א. ב"בית הלוי" חלק א סימן לח, הביא מברייתא המובאת בפסחים סט א, שנחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא בסברא זו, שרבי אליעזר למד מהקטר חלבים [ראה שם בתוספות] לחתיכת יבלת הפסח בשבת, ומשום שקל וחומר הוא מהקטר חלבים שהם דוחים לאחר עשיית המצוה, כל שכן חתיכת יבלת שהיא קודם המצוה, ורבי עקיבא אמר לו בהיפוך, דאדרבה הקטר חלבים שכבר דחתה שחיטה את השבת עדיף מחתיכת יבלת שעדיין לא דחתה שחיטה

משום "עירובי חצרות", ואילו לרבי שמעון אין בזה איסור; וכמבואר כל זה בעירובין פט א במשנה שם.

24. נתבאר על פי רש"י, ראה שם; וראה מה שנתבאר בהערה בעמוד ב על דברי "בית הלוי" המובאים שם.

1. בפירוש רבינו גרשום מבואר שטעם מחודש הוא, ולא משום שחביבה מצוה בשעתה; וברש"י לפי הגירסא שלפנינו מתבאר שטעם אחד הוא, אך ב"שיטה מקובצת" הגיה בדברי

הנקצר שלא כמצותו פסול; אבל לדעת רבי אין ראייה —

משום דקסבר רבי: קצירת העומר לא היא שבת, ודלא כרבי ישמעאל.⁽³⁾

ומקשינן עלה: וכי לא דוחה — לדעת רבי — קצירת העומר את השבת?! והתנן במשנה שבראש הפרק:

רבי ישמעאל אומר: עומר [כאשר] היה בא בשבת, משלש סאין [בלבד היה בא, שלא להרבות מלאכות בשבת] ובחול, מחמש [סאין היה בא]:

וחכמים אומרים: אחד עשרון של עומר הבא בשבת, ואחד עשרון של עומר הבא בחול, משלש סאין של שעורים היה בא; הרי שאף בשבת היה בא מקצירה שנעשתה בשבת!?

ומשינין: דברי חכמים הם דלא כרבי, שלדעתו אין קצירת העומר דוחה את השבת.

ואכתי מקשינן מהמשך המשנה: רבי חנינא סגן הכהנים אומר: בשבת היה נקצר ביחיד. ובחול בשלשה. וחכמים אומרים: אחד שבת ואחד חול היה העומר נקצר בשלשה אנשים, ונותנים את התבואה בשלש קופות, וקוצרים בשלש מגלות; הרי שקצירת העומר דוחה את השבת!?

ומשינין: אף דברי חכמים אלו דלא כרבי

ואכתי מקשינן מהמשנה השניה בפרק זה: כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר [העומר] בעסק גדול; כיון שהחשיכה, אומר להן "בא השמש"? אומרים [העם] הין. ובשבת יאמר הקוצר להם: שבת זו [האם אקצור בשבת]? אומרים [העם] הין; הרי שקוצרים את העומר בשבת!?

ומשינין: אף משנה זו דלא כרבי.

ואכתי מקשינן ממשנתנו: ואם נקצר ביום כשר ודוחה את השבת, שבהכרח רבי היא, כי הרי:

מאן שמעת ליה דאמר [את מי שמענו שהיה אומר]: נקצר ביום — שלא כמצותו — כשר, הלוא רבי היא, ומכל מקום קתני: ודוחה את השבת —

מאי לאו, והאם לא כן הוא, שלענין קצירה הוא ששינינו: ודוחה את השבת; הרי שאף לרבי קצירת העומר דוחה את השבת!?

ומשינין: לא כאשר פירשת דלענין קצירה הוא שאמרו "ודוחה את השבת", אלא לענין הקרבה שהיא דוחה את השבת, אבל קצירה באמת אינה דוחה את השבת לדעת משנתנו שהיא כדעת רבי.

את השבת.

וביאר, דהא דמקשה הגמרא בפשיטות על רבי מסברא זו, היינו משום שכל הסוגיא הרי באה לקיים את דברי רבי עם דברי רבי עקיבא רבו של רבי שמעון רבו, ולשיטת רבי עקיבא יש לנו לומר שכבר דחתה שחיטה את השבת.

3. יש להעיר, שלכאורה מאותו טעם עצמו — דהיינו ממה שרבי תלמידו של רבי שמעון תלמידו של רבי עקיבא הוא — שהכריחה הגמרא בדעת רבי שהוא סובר כרבי עקיבא בדין דחיית שבת במלאכה שאפשר לעשות מערב

מנין לרבות אף את העומר והקרב עמו [הכבש שנקרב עם העומר], ושתי הלחם והקרב עמהן [הם שני כבשים הנקרבים עם שתי הלחם] שאינם נזכרים באותה פרשה אלא בפרשת המועדות?

לפיכך תלמוד לומר "וידבר משה את מועדי ה'", הכתוב קבע מועד לכולן, לומר שידחו את השבת ואת הטומאה אף הקרבנות הנזכרים שם, והיינו עומר ושתי הלחם שעדיין לא ידענו שהם דוחים את השבת ואת הטומאה.

ומכאן יש ללמוד, שלדעת רבי קצירת העומר דוחה את השבת, שהרי:

למאי, לענין מה אמר רבי בכרייתא זו שהעומר דוחה את השבת?

אילימא להקרבה בלבד הוא שאמר כן, אבל קצירתו אינה דוחה את השבת, ומשום שמלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת היא לדעת רבי הסובר "נקצר ביום כשר", ולכן אינה דוחה את השבת, וכאשר אמרת; כך אי אפשר לומר, ומשום:

שהרי אף שתי הלחם אמר רבי בכרייתא זו שהם דוחים את השבת, וכי **שתי הלחם בני הקרבה נינהו**, עד שנאמר: שלענין הקרבה

ומקשינן עלה: **אבל לקצירה — לא!** והתניא:

רבי אומר: כתיב בפרשת המועדות [ויקרא כג: לאחר שנתבאר שם מאמר הקב"ה למשה לצוות את בני ישראל על המועדות]:

וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, ומה תלמוד לומר, והרי כבר ידענו שעשה משה כאשר נצטווה, וציוה את בני ישראל על המועדות?! אלא לכך נאמר, כדי ללמד על קרבנות הנזכרים שם, שידחו את השבת:

לפי שלא למדנו — ללא פסוק זה — אלא לתמיד ופסח שהם דוחים את השבת ומשום שנאמר בהן "במועדו" (4) ומשמע: לא יעבור זמנם בכל אופן, וללמד:

במועדו יביא את התמיד ואת הפסח ואפילו **בשבת**, במועדו יביאם ואפילו בטומאה —

שאר קרבנות הצבור מנין שהם דוחים את השבת ואת הטומאה —

תלמוד לומר: בפרשת מוספי המועדות: **"אלה תעשו לה' במועדיכם"**, ללמד: שיבואו מוספי הציבור אפילו בשבת ואפילו בטומאה —

מכח מה שמביאה הגמרא בהמשך הסוגיא להוכיח בפשוטו בדעת רבי שקצירת העומר דוחה את השבת, וכאשר כן היא דרך הגמרא.

4. "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבנילחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו. ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה

שבת, מאותו טעם עצמו יש להוכיח שהוא סובר קצירת עומר לא דוחה שבת, וכרבי עקיבא שנחלק על רבי ישמעאל בדרשת "בחריש ובקציר תשבוחת" ומפרשה לענין שביעית, וכפי שהובא בהערה לעיל מדברי התוספות; ואם כן לכאורה קשה מעיקרא מאי מקשה הגמרא?! וביאור הגמרא לכאורה הוא, דמתחילה סברה הגמרא בדעת רבי שקצירה דוחה את השבת,

— שהיא מלאכה שאי אפשר לעשותה אלא בשבת — הוא שאמר רבי תדחה את השבת ואת הטומאה!?!⁽⁵⁾

הרי מבואר, שאף קצירה דוחה את השבת לדעת רבי, ואף שמלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת היא — לדעת רבי!?

אלא פשיטא לענין טחינה והרקדה של שתי הלחם אמר רבי שידחו את השבת, ואף שהן מלאכות שאפשר לעשותן מערב שבת —

ומשנינן: **אלא עומר** שאמר רבי שהוא דוחה את השבת היינו באמת להקרבנה,⁽⁷⁾ ושתי הלחם שהם דוחים את השבת היינו לאפיה —

ואם כן **דכוותה גבי עומר** [דומה לשתי הלחם מתפרש גבי עומר] לקצירה — שהיא מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת לדעת רבי — הוא שנתכוין רבי, ומכל מקום **קא דחי קצירת העומר את השבת!**⁽⁶⁾

כלומר, לא כאשר אתה סובר דבשתי הלחם לענין טחינה והרקדה אמר רבי שהם דוחים את השבת, ותלמד מזה לפרש דגם גבי עומר היתה כוונתו למלאכות שאפשר לעשותן מערב שבת; לא כן הוא, דאף גבי שתי

תמיד" [במדבר כח]; "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו" [במדבר ט].

להיעשות בערב שבת הרי היא דוחה את השבת, והלוא זה הוא עיקר הנידון שאנו באים להוכיח בדעת רבי; ראה שם.

5. בכתבים המיוחסים לגרי"ז הקשה: לעיל סד א מבואר, שאם שחט כחושה ומצא שמינה, אומרים לו בשבת "הבא שמינה לכתחילה, ושחוט"; ולפי זה אם שחט שני כבשים עם שתי הלחם, ונמצאו שתי הלחם כחושים, וכגון שהביאן ממה שאינו מן המובחר, שאינו כשר אלא בדיעבד [ראה לקמן פג ב], אם כן יכול הוא לכתחילה לשחוט שני כבשים אחרים עם שתי הלחם האחרים שביא; ומיהו כל זה אם יש דין בשתי הלחם שהם דוחים את השבת, אם כן מכחם ישחוט גם את הכבשים הנצרכים לו, אבל אם אין דין בשתי הלחם שהם דוחים את השבת, ודאי שאי אפשר לו לשחוט שני כבשים אחרים בשביל שתי הלחם, אם הם עצמם אינם כחושים; ואם כן מאי מקשה הגמרא "שתי הלחם בני הקרבה נינהו", ולא יישב.

והרש"ש כתב, שעדיף לה לגמרא להביא מעומר שהוא עיקר הנידון כאן.

7. כברייתא לעיל בעמוד א איתא: מנין שאם נקצר ביום כשר כשר ודוחה את השבת תלמוד לומר תקריב; וכתבו התוספות שם, דבהכרח צריך לפרש דקאי על הקרבת העומר ולא על קצירתו, [כוונתם, משום דבפשוטו נראה דקאי על קצירה ככל דיני הברייתא שם], שהרי אם נקצר ביום כשר, אי אפשר שתדחה קצירה את השבת; והוקשה להם: הרי כאן ילפינן לה ממקום אחר, ותירצו, שאכן עיקר הלימוד הוא מכאן, ושם לאו דוקא ילפינן מ"תקריב", [פירוש, ועיקר "תקריב" לשאר דברים הנלמדים שם]; והוסיפו, שהרי בהכרח לומר כן לענין טומאה דילפינן בברייתא שם מ"תקריב", שהרי כאן ילפינן לה ממקום אחר.

6. ב"שפת אמת" נתקשה: למה הוצרכנו להשוות את העומר לשתי הלחם, והרי משתי הלחם עצמם יש להוכיח שאף מלאכה שיכולה

וב"בית הלוי" שם כתב על פי דרכו, דשפיר יש לפרש את הברייתא לענין קצירה, אלא שאותו תנא אינו סובר כרבי עקיבא ד"כבר

הלחם כוונת רבי היתה למלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת דהיינו אפיה.

והטעם שאפיה היא מלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת, הוא:

וקסבר רבי: תנור של שתי הלחם הוא המקדש אותם, שהתנור כלי שרת הוא, ונמצא דאי אפי לה מאתמול איפסילה לה בלינה [אם יאפה את שתי הלחם מערב שבת, ייפסלו שתי הלחם בלינה שהרי נתקדשו בכלי שרת], ואם כן מוכרח הוא לאפותם בשבת, ומלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת היא.

ומקשינן עלה: וכי סבר רבי: תנור מקדש! והתניא:

כבשי עצרת [הם שני כבשים הבאים בעצרת עם שתי הלחם] אין מקדשין את שתי הלחם הבאים עמהם אלא בשחיטה שלהם, אבל התנור אינו מקדשם; **כיבוד**:

שחטן לכבשים לשמן, ואף זרק דמן לשמן: **קדש הלחם**.

שחטן שלא לשמן, ואף זרק דמן שלא לשמן, לא קדש הלחם

שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן, הלחם קדוש ואינו קדוש, וכפי שנתבארה בבא זו לעיל מז א. דברי רבי.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לעולם אינו קדוש הלחם עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן.

הרי למדנו שלדעת רבי השחיטה היא המקדשת את הלחם ולא התנור, ואיך אמרת שקסבר רבי התנור מקדש!?

אמר רב נחמן בר יצחק: לעולם תנור מקדש את הלחם לדעת רבי, ואל תשנה כברייתא "קדש הלחם", שלא בקידוש עוסקת הברייתא, אלא, כך היא כונת התנא:

שחטן לשמן וזרק דמן לשמן, "הוקבעו" בכך שתי הלחם לכבשים אלו שהובאו עמהם, ואינו יכול לשנותם לזבח אחר.⁽⁸⁾ ואם שחטן שלא לשמן, "לא הוקבעו". כך קא אמר. וכן בכל הברייתא.

הדרן עלך רבי ישמעאל

משנתנו כדעת התנא דברייתא!].
8. נתבאר על פי רש"י; ורבינו גרשום כתב: הוקבעו, דאי אבד הלחם אבדו כבשים ואי אבדו כבשים אבד הלחם; אבל התוספות לעיל מו א סד"ה ואיזו פירשו באופן אחר, וראה מה שהקשו שם על פירושו של רש"י.

דחתה שחיטה את השבת", וכאשר נתבאר לעיל לדעת הרמב"ם; [ויש לתמוה: אם כן למה נדחקה הגמרא לעיל לפרש את משנתנו דקאי על הקרבה ולא על קצירה, שהוא בודאי דחוק לפרש שלא כסתם המשנה דלעיל סה א הסוברת שקצירה דוחה את השבת; והרי יש לפרש את

פרק ואלו מנחות נקמצות

מתניתין:

ואלו המנחות שהן נקמצות על ידי הכהן וקומצן נקטר על גבי המזבח, ושייריהן של המנחות – לאחר שנקטר קומצן – נאכלים לכהנים:

שבע המנחות הראשונות הן מנחות נדבה, ושלוש המנחות האחרונות הן מנחות חובה; שמונה מתוך המנחות הן מנחות חיטים, ואילו מנחת העומר ומנחת קנאות הן מנחות שעורים; שמונה מנחות טעונות שמן, ואילו מנחת חוטא ומנחת קנאות הן חריבות בלי שמן:

א. מנחת הסולת שנאמר [ויקרא ב א] "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה", סולת יהיה קרבנו. והביאה אל בני אהרן הכהנים, וקמץ משם מלוא קומצו מסלתה ומשמנה על כל לבונתה, והקטיר הכהן את אזכרתה [הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה, שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח] המזבחה, אשה ריח ניחוח לה'. והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קודש קדשים מאשי ה'. הרי מפורש שהיא נקמצת ושייריה נאכלים לכהנים.⁽¹⁾

ב. והמחבת, שנאמר [ויקרא ו]: "וזאת תורת המנחה [כל מנחת חיטים כסתם מנחות במשמע]⁽²⁾ הקרב אותה בני אהרן. והרים ממנו בקומצו. והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו", הרי קבעה תורה שכל המנחות נקמצות ושייריהן נאכלים לכהנים; ועוד נאמר [ויקרא ז ט]: "וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה".

ג. והמרחשת שנאמר [ויקרא ב ז]: "ואם מנחת מרחשת קרבנך סולת בשמן תעשה. והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח. והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה [הוא הקומץ] והקטיר המזבחה, אשה ריח ניחוח לה'. והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו, קדש קדשים מאשי ה'", הרי מפורש שהיא נקמצת ושייריה נאכלים לכהנים.

ד. והחלות של מנחת מאפה תנור [הנודב מנחת מאפה תנור, יכול להביאה כולה חלות], והם בכלל מה שאמרה התורה בכל מנחה, שהיא נקמצת ושייריה נאכלים

1. כתב רש"י: מנחת הסולת היתה נקמצת עיסה, והעיר מן הסוגיא לעיל נד א והיינו שהיה לשה במים ובוללה בשמן קודם קמיצה, להוציא מנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור שהיו נאפים כדינם, והיה פותת אותם ואחר כך נותן עליה שמן וקומץ; וראה "תוספות יום טוב" "קרן אורה" וכתבים המיוחסים להגרי"ז.

וראה ברש"י לעיל יא א וב"טהרת הקודש" שם שהעיר, דמרש"י שם משמע שהיה קומץ

2. כמבואר בגמרא.

לכהנים; ועוד נאמר "וכל מנחה אשר תאפה בתנור, לכהן המקריב אותה לו תהיה".

ה. והרקיקין של מנחת מאפה תנור [כי הנודב יכול להביאה כולה רקיקין], ואף הם בכלל מה שאמרה תורה "וזאת תורת המנחה". ובכלל "וכל מנחה אשר תאפה בתנור".

ו. **מנחת גויים**, כלומר, גוי שהתנדב את אחת מהמנחות המנויות לעיל, שהן מנחות נדבה.

ז. **ומנחת נשים**, כלומר, אשה שהתנדבה (3) את אחת מהמנחות המנויות לעיל שהן מנחות נדבה.

ח. **ומנחת העומר** שנאמר "ואם תקריב מנחת בכורים לה", אביב קלוי באש גרש כרמל. והקטיר הכהן את אזכרתה [הוא הקומץ] מגרשה ומשמנה על כל לבונתה אשה לה". הרי מפורש שהיא נקמצת, ובגמרא יתבאר מנין ששיירי מנחת העומר – שהיא מן השעורים שלא כסתם מנחות – נאכלים לכהנים.

ט. **ומנחת חוטא**, היא המנחה שמביא העני בדלי דלות, על חטא שחויבו הוא "קרבן עולה ויורד", שנאמר [ויקרא ה]: "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד. או נפש אשר תגע בכל דבר טמא. או נפש כי תשבע. והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא

נקבה מן הצאן.

ואם לא תגיע ידו די שה, והביא את אשמו אשר חטא שתי תורים.

ואם לא תשיג ידו לשתי תורים או לשני בני יונה, והביא את קרבנו אשר חטא עשירית האיפה סולת לחטאת. והביאה אל הכהן וקמץ הכהן ממנה מלוא קומצו את אזכרתה והקטיר המזבחה. וכפר עליו הכהן. והיתה לכהן כמנחה [ללמד על מנחת חוטא שיהיו שייריה נאכלים]; (4) ועוד נאמר [ויקרא ז י]: "וכל מנחה כלולה בשמן וחריבה, לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו" ו"מנחת חוטא" מנחה חריבה היא.

י. **ומנחת קנאות** [מנחת סוטה], שנאמר [במדבר ה]: "איש איש כי תשטה אשתו. והביא האיש את אשתו אל הכהן, והביא את קרבנה עליה עשירית האיפה קמח שעורים. ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות. וקמץ הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה", ובגמרא יתבאר, מנין שאף מנחה זו – שהיא באה מן השעורים – שייריה נאכלים לכהנים.

אבל מנחת כהנים – בין מנחת נדבה ובין מנחת חוטא – אינה נקמצת לדעת תנא קמא; שנאמר [ויקרא ו טז]: "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל".

באה משנתנו להשמיענו.

4. נתבאר על פי רש"י בחומש על והיתה לכהן כמנחה" שכתב כן לפרש פשוטו של מקרא; אך ראה מה שיתבאר בכל זה בהערה 7.

3. כן פירש הרע"ב; ומיהו, הוא הדין מנחת חוטא של אשה; והנה במנחת גויים יש חידוש במשנתנו שמנחתו נקמצת, ראה בזה בסוגיית הגמרא לקמן עג ב; אך מנחת נשים יש לעיין מה

רבי שמעון אומר: אף מנחת הוטא של כהנים⁽⁵⁾ הרי היא נקמצת, וקומץ קרב לעצמו, ושיריים קריבים לעצמן.

גמרא:

אמר רב פפא: כל היכא דתנן, בכל מקום ששנו חכמים "ואלו מנחות" ללמד בהם דין מסויים — עשר מנחות תנן [עשר מנחות ששנו שם].

שואלת הגמרא: מאי קא משמע לן רב פפא בזה, והרי יכולים אנו למנות ונמצא שהן עשר?!?

ומפרשת הגמרא, שהוא כדי ללמדנו שאין כאן אלא עשר מנחות, כי מנחת מאפה תנור נמנית בשתים בלבד, דהיינו: או חלות או ריקין; לאפוקי מרבי שמעון [ללמדנו שלא כרבי שמעון] דאמר: המתנדב מנחת מאפה תנור, אם רצה להביא מחצה חלות ומחצה ריקין, יביא, ונמצא ששלש מיני מנחות יש במאפה תנור, כולה חלות, כולה ריקין ומחצה על מחצה, וסך כל המנחות אחת עשרה —

קא משמע לן דלא כן הוא, אלא או יביא כולן חלות או יביא כולן ריקין.

שנינו במשנה: ואלו מנחות נקמצות. ושיריהן לכהנים:

שואלת הגמרא מנלן שכל המנחות האלו

שיריהן לכהנים?

ותמהינן על השאלה: מנלן וכי יש לשאול מנין נלמד דין זה?! והרי:

דכתיבא — כתיבא, אותן המנחות שבהדיא נאמר בהם דין זה, הרי נאמר בהן, ודלא כתיבא, ואף אלו שאין כתוב בהן בהדיא, הרי כתיב בה [ויקרא ו]:

"וזאת תורת המנחה [כל מנחה במשמע] הקרב אותה בני אהרן. והרים ממנו בקומצו. והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו", הרי קבעה תורה שכל המנחות נקמצות ושיריהן נאכלים לכהנים —

ואם כן, מה מקום יש לשאלה "מנלן"?!?

ומפרשינן: אכן במנחה הבאה חיטין — שלא נאמר בהן אכילת שיריים לכהנים בהדיא — לא מביעיא לן, כי יש ללומדה מהפסוק הזה שהוא עוסק בסתם מנחות הבאות חיטים, כי קא מביעיא לן — מנלן — במנחה הבאה שעורין [היינו מנחת העומר ומנחת קנאות, שלא נאמרה בהן אלא קמיצה] שאין הן בכלל פסוק זה שהוא עוסק בסתם מנחות הבאות חיטים.⁽⁶⁾

ואכתי תמהינן: אף מנחה הבאה שעורין נמי אין מקום לשאול מנין ששיריה נאכלים לכהנים, שהרי מדנקמצת — כמפורש בכתוב — ממילא יודעים אנו ששיריה נאכלים לכהנים!?

הקשו על זה, ופירשו, שאין לנו ללמוד שהשיריים נאכלים לכהנים אלא בחיטין שהם מאכל אדם, ולא בשעורים שהם מאכל בהמה. ובפירוש המיוחס לרש"י, כתב: באה חיטין

5. להוציא מנחת נדבתם, שהיא עולה כליל אף לרבי שמעון, ובגמרא מתבאר מקורו.

6. נתבאר על פי רש"י מכתב יד; ובתוספות

ומפרשינו: אכן **אליבא דרבנן** – הסוברים מנחת חוטא של כהן עולה כליל, ולשיטתם אין לך מנחה נקמצת שאין שייריה נאכלים לכהנים – **לא קא מיבעיא לן מנין שבמנחת שעורים השיירים נאכל לכהנים**, כי ממילא ידענו כן, ממה שהן נקמצות –

כי קא מיבעיא לן אליבא דרבי שמעון, דאמר: איכא מנחה דמיקמצא ולא מיתאכלא [יש מנחה שהיא נקמצת, ומכל מקום אין שייריה נאכלים לכהנים], ולשיטתו יש לשאול גם במנחת העומר ומנחת קנאות, שמא נקמצות הן ואין שייריהן נאכלים לכהנים; **דתנן במשנתנו:**

וכל מנחה בלולה בשמן וחרבת, לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו, הרי שהשיירים נאכלים לכהנים; ואף שגם פסוק זה יש לנו לפרשו בפשוטו על סתם מנחות הבאות מן החיטים, מכל מקום למדנו ממנו גם על מנחת העומר ומנחת קנאות –

רבי שמעון אומר: מנחת חוטא של כהנים נקמצת, הקומץ קרב בעצמו, והשיירים קרבין בעצמן; ולשיטתו אנו שואלים: **מנלן** ששיירי מנחת העומר ומנחת קנאות נאכלים לכהנים, כי שמא אף שנקמצות הן, מכל מקום אף שייריהם קרבים על המזבח כמנחת חוטא?

ומשום **שאם אינו ענין** – מה שלמדה תורה בפסוק זה ששיירי המנחות נאכלים לכהנים – **למנחה בלולה בשמן של חיטין**, שהרי כבר ידענו על כל המנחות הבלולות של חיטים, ששייריהם נאכלים לכהנים –

אמר פירש חזקיה את המקור לשתי מנחות

ותנחו לפסוק זה **ענין** למנחה בלולה בשמן של **שעורים**, היינו מנחת העומר שהיא בלולה בשמן, ולא נאמר בה ששייריה נאכלים לכהנים.

ואם אינו ענין – מה שאמרה תורה "וכל מנחה ... וחרובה לכל בני אהרן תהיה" – **לחרבה של חיטין** [מנחת חוטא]⁽⁷⁾ שהרי

לא קמיבעיא לי: ד"הנותרת ממנה" כתיב בחמש מנחות, שנאמר בהן "סולת" שהן חיטים.

מ"וכל מנחה בלולה בשמן וחרובה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", שהרי בהמשך הגמרא מבואר, שפסוק זה אינו נצרך לחרובה של חיטים; ואולם ב"שפת אמת" מבאר לפי שיטה זו, שמנחת חוטא נלמדת ממנחת מאפה וכפי שיבואר בהערה 7.

ולא ביאר למה מתייחס "וזאת תורת המנחה" לחמש מנחות, ואולי משום דמשמע דהפסוק הזה הנאמר בפרשת צו קאי על המנחות שנאמרו בפרשת ויקרא, ושם נשנו חמש המנחות; והנה בגמרא מוכח שגם מנחת חוטא ידענו, כי הרי רק על מנחת שעורים ושאלת הגמרא "מנלן", ולפי שיטה זו צריך לומר, שמנחת חוטא נלמדת מ"והיתה לכהן כמנחה", או אפשר, דלאו דוקא קאמר חמש מנחות, כי אף מנחת חוטא שנויה בפרשת ויקרא; ואין לומר, שמנחת חוטא נלמדת

7. **כן הוא בפשוטו**, וכמו שכתב ב"שפת אמת"; אבל ראה בפירוש המיוחס לרש"י, שכתב: מנחת מאפה [כנראה, הכוונה היא לרקיקין של מאפה תנור, שאין בוללים אותם בשמן, אלא מושחים אותם בו, ראה משנה לקמן

בשר קדשי הקדשים מן הזבחים ומן העופות [מלבד עולה שהיא כולה כליל לה], ושיירי המנחות אחר קמיצתם, וחזה ושוק של שלמים, הם מתנות כהונה המתחלקים למשמר של כהנים העובד באותו יום.

מנין שאין חולקים הכהנים מנחות כנגד זבחים, שלא יאמר כהן לחבירו "טול אתה את חלקך מן המנחה, ואני אטול את חלקי מן הזבח, באותו ערך שנטלת מן המנחה"; אלא יחלקו הכהנים את המנחות לכולם, ואת הזבחים לכולם?

כבר ידענו בה דין זה, **תנחו ענין לחרבה של שעורין** היא מנחת קנאות.⁽⁸⁾

ומקשינן עלה: **והא**, וכי הפסוק "וכל מנחה בלולה בשמן וחרובה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו" **לחכי הוא דאתא** [ללמדנו על שיירי מנחת העומר ומנחת קנאות שהם נאכלים לכהנים — בא הכתוב]!?

הא מיבעי ליה, והרי פסוק זה נצרך **לכדתניא**:

ואם אינו ענין, ע"ש ולא כרש"י, משום דמנחת מאפה תנור אינו נקרא חריבה; והיינו, דבתוספות כתבו על מה שאמרו "אם אינו ענין לחריבה של חייטין": דמתריבא מ"זאת תורת", אף על גב דפרשתא מיירי בשיש בה שמן, [דכתיב שם: "וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח. והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה ומשמנה..."], ומזה מוכרח שהתוספות מפרשים ד"חריבה של חייטין" היינו מנחת חוטא שאין בה שמן כלל; ולפי זה למדנו מדברי התוספות ד"מנחת חוטא" אינה נלמדת מ"והיתה לכהן כמנחה".

8. א. מבואר מדברי הגמרא, שדי לנו בפסוק האומר שהוא של בני אהרן, ואף על פי שבכל שיירי מנחות, מלבד זכות האכילה שיש לכהנים, הרי מצוה היא לאוכלם וגם הבעלים מתכפרים באכילה זו, וכדכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם" כמובא בגמרא לקמן עג א, ואת זה לכאורה עדיין לא למדנו; [אולם באמת מבואר בגמרא שם דמנחת העומר ומנחת שעורים אין אני מקיים "ואכלו אותם אשר כופר בהם" ומשום שאינם באים לכפרה, ולפי זה אולי באמת אין בהם מצוה כשאר מנחות, רק מצוה

עד ב]; **והרש"ש** הגיה בדבריו "מנחת חוטא". אבל **ב"שפת אמת** **כתב**: ותימה הוא לקרות חריבה, ונראה, דרש"י הוכרח לפרש כן משום דקשיא ליה ד"מנחת חוטא" עצמו מנא לן, [כלומר, הרי בכלל "וזאת תורת המנחה" אין להביא אלא חמש מנחות כמו שכתב בפירוש המיוחס לרש"י הובא בהערה 6, ראה שם; ובהגה"ה במוסגר שם הוסיף: ומה שכתב רש"י בפרשת ויקרא "והיתה לכהן כמנחה", ללמד על מנחת חוטא שיהיו שייריה נאכלין, זהו לפי פשוטו כמו שכתב שם, אבל לסוגיא דגמרא לקמן עג ב אתא לדרשא אחרינא, וכן הוא בתורת כהנים], ושפיר צריך קרא לחריבה דחייטים; אלא ודאי דגם מאפה חנור נקראת חריבה, ובדידה מפורש קמיצה דהיא בכלל חמש מנחות שבפרשה, [כלומר, ולכן נקט "מנחת מאפה", משום שהיא גם המקור למנחת חוטא]

—
אבל לפירוש התוספות [המובאים בהערה 6] אתי שפיר כפשוטו, דמ"זאת תורת המנחה" ילפינן כל המינים [כלומר, גם "מנחת חוטא"], רק שעורים דמאכל בהמה יש למעט, ואם כן אין צריך קרא לחריבה דחייטים.
עוד כתב שם: וזה כוונת התוספות בד"ה

שקמים הם תחתיהם בדלי דלות, ומשום שהללו מיני דמים, והללו מיני קמחים. אבל יחלקו עופות כנגד זבחים הקמים תחתיהם בדלות, שהללו והללו מיני דמים —

לפיכך תלמוד לומר: "ועל מחבת ... לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ואף זה מקרא מיותר הוא, ואם אינו ענין למנחות כנגד זבחים⁽³⁾ לפי שאינן מינן, שאלו מיני דמים ואלו מיני קמחים, תנהו ענין לזבחים ועופות.

יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים, משום שהללו — מליקת העופות — עשייתן ביד [בצפורן], והללו — שחיטת הזבחים — עשייתן בכלי [בסכין]; אבל יחלקו מנחות כנגד מנחות, שאלו ואלו עשייתן ביד [קמיצת המנחות נעשית באצבעות היד] —

לפיכך תלמוד לומר: "וכל מנחה בלולה בשמן, לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", והזכרת "בלולה בשמן" מקרא מיותר הוא, ללמד שלא יחלקו מנחות כנגד מנחות.

יכול לא יחלקו מנחת מחבת כנגד מנחת

עג-א תלמוד לומר: "וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה. וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה, לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ומשמע: כולם יאכלו ממנה, ולא יחלקו מנחות כנגד זבחים.

יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים [בהמות הנזבחות בסכין],⁽¹⁾ משום שלא קמו תחתיהן בדלות [אין מנחה עומדת במקום הזבח כשהמביא הוא דל], שהרי הדל מביא קרבן מן העוף תחת הזבח, ובדלי דלות מביא מנחה תחת חטאת העוף,⁽²⁾ אבל יחלקו הכהנים מנחות כנגד עופות, שהרי קמו תחתיהן בדלי דלות?

לפיכך תלמוד לומר: "וכל נעשה במרחשת... לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ולא הוצרכה התורה לפרט את מנחת המרחשת, ודי לו שהיה אומר "וכל מנחה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ומקרא מיותר הוא, לרבות שלא יחלקו מנחות כנגד עופות.

יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות, ואף

לכהנים, והרי נאמר: כיון שלא שייך בהם "ואכלו אותם אשר כופר בהם", אם כן אין שיירה נאכלים לכהנים, וכדברי הגמרא לקמן?! וראה שם ובהערה על הגמרא לקמן.

1. על פי רש"י בקדושין גג א.

2. כפי שהובא במשנה בענין "מנחת חוטא".

3. נתבאר על פי רש"י בקדושין גג א; והוא הדין שהיה יכול לומר "ואם אינו ענין למנחות

לאוכלם שלא יהיה נותר, וצריך עיון בזה].

ב. בגמרא לקמן עג א מביאה הגמרא ברייתא, הדורשת שאף מנחת העומר ומנחת קנאות הם לכהנים, ומבואר שם הצורך בדרשה מיוחדת לזה, משום: דסלקא דעתך אמינא "ואכלו אותם אשר כופר בהם" אמר רחמנא [כלומר, כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים], והאי — מנחת העומר — להתיר קא אתיא, ואידך — מנחת קנאות — לברר קא אתיא; והקשה ב"קרן אורה" כאן: למה אמרו בגמרא כאן דלרבנן לא קמיבעיא לן, מדנקמצת שיירה